

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії, в. о. президента
Національного університету «Києво-
Могилянська академія»

 В. П. Моренець
« 20 » 09 2014 р.

ПРОГРАМА

**вступного фахового випробування зі спеціальності 8.02030204 «Археологія» до
вступу на навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістр**

Київ-2014

Спеціальність: 8.02030204 - Археологія
Присвоювана кваліфікація – магістр

Вступне фахове випробування зі спеціальності «Археологія» до вступу на навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра передбачає перевірку знань вступників з основ археології та давньої історії України.

Вступне фахове випробування має форму питань для підготовки до письмового іспиту.

Кількість питань до іспиту – 72

Кількість білетів до іспиту – 24

Критерії оцінювання:

Оцінка знань визначається за 100-бальною системою:

мінімум 61 бал (61 - 75 - задовільно, 76 - 90 - добре, 91 - 100 - відмінно)

1. **На оцінку «відмінно» (91 – 100 балів)** абітурієнт повинен виявити глибокі системні знання програмного матеріалу з усіх трьох питань білету, дати вичерпні відповіді на кожне з них, науково обґрунтувати висловлені теоретичні положення, переконливо аргументувати власну позицію в розкритті дискусійних проблем, що стосуються питань екзаменаційного білету.
2. **На оцінку «добре» (76 – 90 балів)** абітурієнт повинен розкрити суть питань екзаменаційного білету, правильно пояснити теоретичні положення відповідей, підтвердивши їх прикладами, виявити достатні знання основної фахової літератури й термінології.
3. **На оцінку «задовільно» (61 – 75 балів)** абітурієнт повинен орієнтуватися в сучасній фаховій термінології та літературі, розкрити загальний зміст питань, навести елементарні приклади на підтвердження окремих з висловлених думок.
4. **Оцінку «незадовільно» (60 балів і менше)** абітурієнт отримує, якщо зовсім не розкрив суті двох або трьох питань білету, не володіє достатніми знаннями фахової термінології та елементарних археологічних понять, не вміє кваліфіковано прокоментувати основні факти і явища, що стосуються програмного матеріалу.

Питання для підготовки до екзамену зі спеціальності «Археологія»:

Предмет, джерела та завдання археології.
Первісна історія в системі історичних дисциплін.
Археологічна періодизація.
Періодизація кам'яної доби.
Африка – батьківщина людства.
Головні етапи антропогенезу.
Пітекантроп як форма людських істот.
Неандерталець і його місце в антропогенезі.
Найдавніші людські істоти в Україні та їх матеріальна культура.
Пізній палеоліт України.
Мистецтво палеоліту.
Прильодовикові мисливці на мамонтів, бізонів та північних оленів..
Мезоліт України.
Криза мисливського господарства та її наслідки.
Неолітична революція та неолітизація України.
Неолітичні культури України.
Енеоліт України
Трипільська культура і перемога відтворюючого господарства в Україні.
Найдавніші скотарі півдня України.
Доба бронзи в Україні
Курган, як археологічна пам'ятка.
Ямна, катакомбна, зрубна культури.
Походження індоєвропейців
Поширення заліза та соціально-економічні зрушення в Надчорномор'ї.
Поява номадизму та вершництва.
Кіммерійська проблема.
Скіфи в давній історії України.
Скіфська тріада.
Господарство скіфів.
Релігія скіфів.
Кургани скіфської еліти за даними археології.
Велика Скіфія за Геродотом.
Скіфо-перська війна.
Мала Скіфія.
Військова справа скіфів та сарматів.
Сармати
Господарство та матеріальна культура сарматів.
Історична періодизація античного світу Надчорномор'я.
Грецька колонізація Північного Надчорномор'я.
Римляни в Надчорномор'ї.
Міста-колонії Березань, Ольвія, Тіра, Херсонес, Пантикапей.
Вірування давніх греків.
Матеріальна культура грецьких колоній Надчорномор'я.

Господарство колоній Надчорномор'я.
Античне мистецтво Надчорномор'я.
Історія пошуків слов'янської прабатьківщини.
Вісло-одерська версія походження слов'ян.
Вісло-дніпровська концепція слов'яногенезу.
Зарубинецька культура.
Готи на території України.
Черняхівська культура.
Складини і анти за даними археологічних досліджень празької та пенківської культур.
Слов'яни VIII-IX ст. території України (лука-райковецька культура).
Слов'янська міграція на Дунай та Балкани.
Слов'янська колонізація басейнів Прип'яті, Верхнього Дніпра, Оки, Верхньої Волги.
Номади раннього середньовіччя: гуни, авари, болгари, хозари.
Літописні племена Південної Русі.
Формування держави Русь за "Повістю минулих літ".
Варяги і Русь.
Хозари і Русь.
Візантія і Русь.
Перші київські князі IX-X ст.
Княжий Київ та його роль в консолідації держави.
Давньоруське місто та його функції.
Історичні етапи розвитку Київської Русі.
Русь і Степ. Печеніги, половці, чорні клобуки.
Татаро-монгольська навала.
Галицько-Волинське князівство.
Язичництво східних слов'ян Хрещення Русі та поширення писемності.
Поховальний обряд на Русі IX-XIII ст..
Господарство Київської Русі.
Мистецтво Русі.
Літописання та освіта Русі.
Церковна архітектура Київської Русі.
Військова справа Київської Русі.
Походження українського народу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Археологія України (навч. посібник під ред проф. Л.Залізняка).-К.: Либідь, 2005.
2. Залізняк Л.Л. Стародавня історія України.- К.:Темпора, 2012.
3. Алексеев В.П.,Першиц А.И. История первобытного общества. – М.,1990.
4. Археология Украинской ССР. – т.1,2. – 1995, 1996.

5. Баран В. Д., Козак Д. Н., Терпиловський Р. В. Походження слов'ян. – К., 1991.
6. Бунятян К.П. Давнє населення України. – К., 1999.
7. Винокур І.С., Телегін Д.Я. Археологія України. – К., 1994.
8. Гамкрелідзе Т.В., Иванов В.В. Индоевропейский язык и индоевропейцы. – Тб, 1984. – Т.1,2.
9. Грушевський М. С. Звичайна схема «руської» історії і справа раціонального укладу історії східного слов'янства. – СПб, 1904.
10. Грушевський М. С. Історія України-Руси. – т. 1. – К., 1991.
11. Давня історія України. – Т.1,2. – К., 1995.
12. Давня історія України. – Т.1–3. – К., 1997, 1999, 2000.
13. Ефименко П.П. Первобытное общество. – К., 1953.
14. Залізняк Л.Л. Нариси стародавньої історії України. – К., 1994.
15. Залізняк Л.Л. Від склавинів до української нації. – К., 1997.
16. Залізняк Л.Л. Передісторія України X-V тис. до н.е. – К., 1998.
17. Залізняк Л.Л. Первісна історія України. – К., 1999.
18. Зубар В., Ліньова Е., Сон Н. Античний світ Північного Надчорномор'я. – К., 1999.
19. Ильинская В. А. Тереножкин А. Й. Скифия VII-IV ст. до н.э. – К., 1983.
20. История первобытного общества. – Т.1,2. – М., 1986.
21. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу. – К., 1996.
22. Крижицький С.Д., Зубар В.М., Русяєва А.С. Античні держави Північного Надчорномор'я. – Україна крізь віки. – К., 1998.
23. Маланюк С. Нариси з історії нашої культури. – К., 1992.
24. Монгайт А.Л. Археология Западной Европы. – т.1,2. – М., 1973, 1974.
25. Огієнко І. Українська культура. – К., 1918.
26. Павленко Ю.В. Передісторія давніх русів. – К., 1994.
27. Півторак Г. Українці. Зсідки ми і наша мова. – К., 1993.
28. Ригведа. – М., 1989.
29. Рыбаков Б. А. Язычество древних славян. – М., 1981.
30. Сафронов В.А. Индоевропейские прародины. – Горький, 1989.
31. Словник-довідник з археології. – К., 1996.
32. Станко В.Н., Гладких М.І., Сегеда С.П. Історія первісн. суспільства. К., 1999.
33. Седов В.В. Славяне в раннем средневековье. – М., 1995.
34. Сегеда С.П. Основы археологии. – К., 1995.
35. Степи Европейской части СССР в скифо-сарматское время. – М., 1989.
36. Телегін Д.Я. Середньостогівська культура епохи міді. – К., 1978.
37. Тойнбі А.Д. Дослідження історії. – т. 1,2. – К., 1995.
38. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
39. Толочко П.П. Кочевые народы степей и Киевская Русь. – К., 1999.
40. Толочко О.П., Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1998.
41. Чмихов М.О., Кравченко Н.М., Черняков І.Т. Археологія та стародавня історія України. – К., 1992.
42. Чубатий М. Княжа Русь-Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй. – Нью-Йорк – Париж, 1964.

43. Шнирельман В.А. Возникновение производящего хозяйства. – М., 1989.
44. Шовкопляс І.Г. Основи археології. – К., 1972
45. Этнокультурная карта территории Украинской ССР в I тыс. н.э. – К., 1985.
46. Child G. The Aryans. – N.Y. 1926.
47. Gimbutas M. The Kurgan culture // Actes du VII CIPP. – Prague, 1970.
48. Mallory J. In Search of Indo-Europeans. – London, 1989.

Затверджено на засіданні
кафедри археології
Протокол № 2 від 26.02 2014 року

Завідувач кафедри

Клочко В.І.

Голова фахової атестаційної комісії

Клочко В.І.